

5

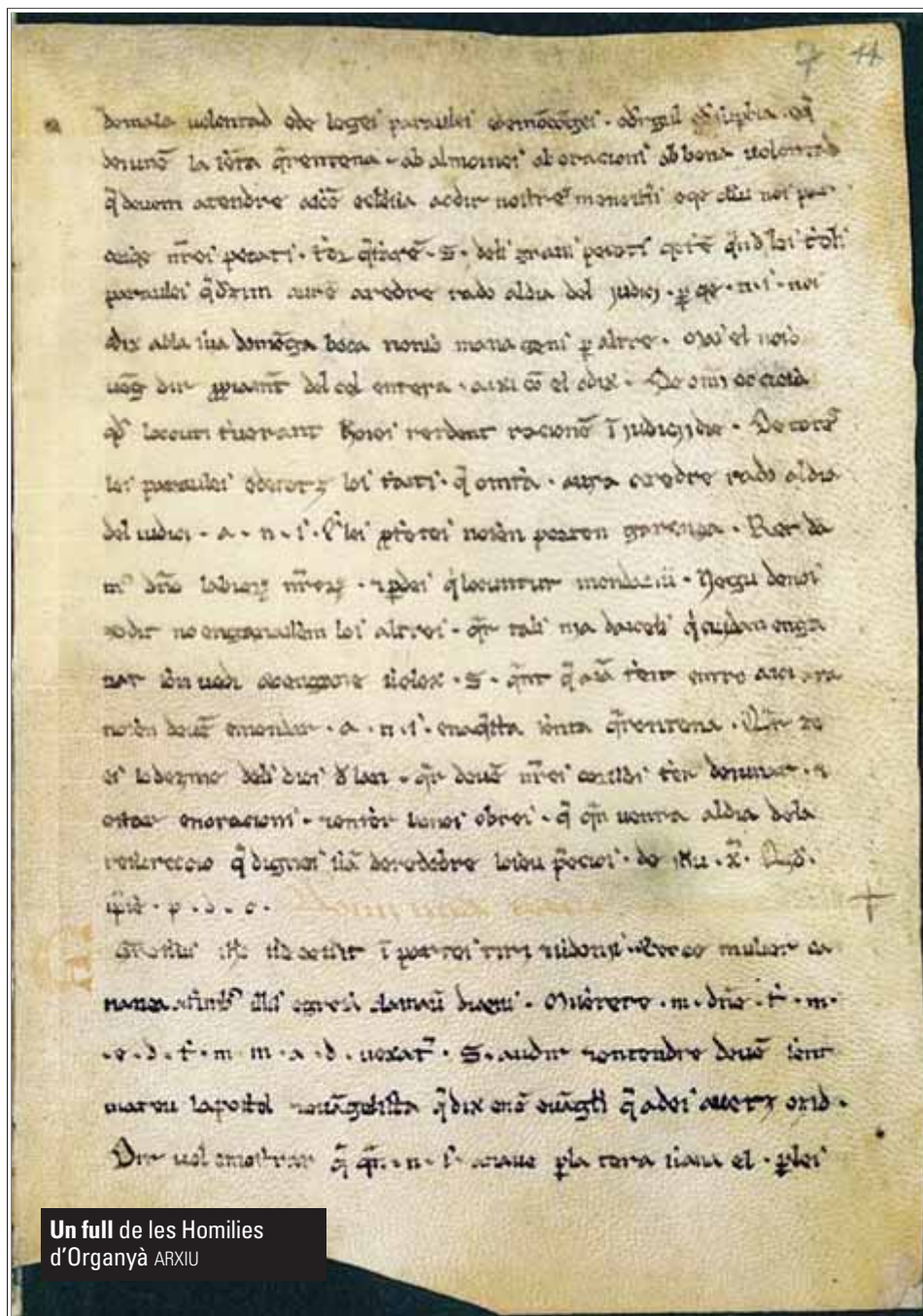
El català (NO) és la llengua pròpia de Catalunya

La llengua catalana va esdevenir la llengua institucional, quotidiana i literària a l'edat mitjana

MONTSE FRISACH

● És difícil concretar el moment en què neix una llengua perquè el procés de formació d'un idioma és lentíssim. A principis de l'edat mitjana, en les terres europees que van ser fortament romanitzades, el llatí va regnar durant segles però progressivament es van anar separant la varietat oficial i anomenada "cult", més calcada a la llengua de l'antic Imperi Romà i que dominava en els textos oficials i l'Església, i la que parlava el poble, el llatí vulgar. Hi va haver un moment en què aquell llatí oficial de les altes esferes i la llengua que se sentia pel carrer i que es parlava a àmbit domèstic, impregnada d'altres influències lingüístiques provinents tant del substrat com del superestrat, eren tan diferents, que la comprensió entre totes dues versions era molt difícil o senzillament impossible. És en aquest moment quan es produeix el punt d'inflexió que dona pas a les llengües romàniques, entre elles el català, però també el castellà o el francès. Els mateixos usuaris d'aquelles variants van ser conscients de la diferència i que calia fer alguna cosa a àmbit legal. Així, el primer esment del concepte de "llengua pròpia" amb conseqüències jurídiques apareix per primer cop en un document d'un concili carolingi de Reims de l'any 813.

Aquest moment de fractura entre el parlar culte i el vulgar se sol situar en les actuals terres catalanes cap al segle VIII. A falta de documents sonors i com que la ciència lingüística necessita les proves documentals, hi ha nombrosos textos escrits en llatí on apareixen paraules en català. És el cas de l'acta de consagració de la catedral d'Urgell, redactada al darrer terç del segle IX, on hi trobem el nom de Palomera en llatí *Palumbaria*. En un altre text de principis del segle XI, hi trobem el nom de set arbres fruiters en català. Però encara ara se sol parlar de les Homilies

Un full de les Homilies d'Organyà ARXIU

d'Organyà com el primer text literari escrit totalment en català, datades entre finals del segle XII i principis del segle XIII.

La llengua catalana va ser, doncs, una llengua normalitzada al llarg de tota l'edat mitjana, no només en la vida quotidiana i domèstica, sinó a àmbit institucional i com a llengua de literatura i de ciència. Quan alguns asseguren que a Catalunya tota la vida el castellà ha estat la llengua pròpia del territori, cometem un error científic, tal com es pot demostrar en els documents de l'època. El castellà,

en canvi, ha estat sempre una llengua present per una qüestió de veïnatge, però fins al Decret de Nova Planta no va ser imposada jurídicament.

El 1933 el català va ser considerat per primer cop la llengua pròpia de Catalunya legalment parlant. Però s'ha de tenir en compte que el català és llengua pròpia no de tot el Principat, ja que a la Val d'Aran la llengua pròpia és l'aranès. En una Catalunya independent, el català continuaria sent la llengua pròpia i oficial del país i el castellà podria ser cooficial.

“

El castellà, present per qüestions de veïnatge, no va ser imposat legalment fins al Decret de Nova Planta